

دانلود مقاله بررسی نقش فرهنگ، سنت و هویت در خانه های ایرانی (مطالعه موردی؛ خانه های اصفهان)

جهت مشاهده [دانلود مقاله بررسی نقش فرهنگ، سنت و هویت در خانه های ایرانی \(مطالعه موردی؛ خانه های اصفهان\)](#) به پایین همین صفحه مراجعه نمایید

تعداد صفحات : 13 صفحه

برای دریافت اینجا کلیک کنید

فرمت WORD قابل ویرایش

چکیده

خانه همواره به عنوان خصوصی ترین فضای زیست انسانها مطرح بوده است. در گذشته، خانه ها دارای مفاهیم اساسی مادی و معنوی نظیر حس تعلق، آرامش، ارتباط با معنویت و دارای پیوندهای عمیق اجتماعی در جهت ارتقای فرهنگی بوده اند، اما امروزه به دلیل افزایش روز افزون جمعیت، سرعت ساخت و ساز و همچنین صرفه جویی اقتصادی، مفهومی متفاوت با گذشته از آن دریافت می شود. معماری سنتی ایران از دیرباز در جهت برآمدن این نیازها همواره در تکاپو بوده و فرهنگ خانه در هر جامعه نمادی از ریشه ها و الگوهای فرهنگی آن جامعه بوده است. در عین حال معماری امروزی، کمتر به ارزشها و فرهنگهای گذشته پایبند است. از جمله اهداف این مقاله بررسی الگوهای معماری ایرانی، فرهنگ و سنت گذشته می باشد. روش تحقیق به صورت کتابخانه ای و میدانی بوده است و گردآوری مطالب به صورت اسنادی می باشد. نتایج حاکی از آن است که استفاده از عوامل فرهنگی و سنت، تاثیر گذار زیادی در افزایش پایداری خانه های مدرن خواهد داشت.

واژه های کلیدی: خانه، معماری ایرانی، فرهنگ، سنت، اصفهان.

۱- مقدمه

معماری همیشه وابسته به زندگی مردم بوده و در ایران اهمیت بیشتری داشته است. بخش مهمی از تاریخ گذشته ایران، در خانه های تاریخی قرار دارد. در شکل گیری این خانه ها شرایط و عوامل تاثیر گذاری مثل اقلیم و میراث فرهنگی و اصول معماری ایرانی همچون مردم واری، پرهیز از بیهودگی، خود بسندگی، نیارش، درونگرایی نقش اساسی داشته است. مفهوم مسکن علاوه بر مکان فیزیکی، کل محیط مسکونی را نیز در بر می گیرد و دارای مقوله ای گسترده با ابعادی متنوع و فراتر از یک سر پناه فیزیکی است. (Knapp, 1982, 35) در زمینه هویت الکساندر معتقد است که هویت در بناها نه ناشی از تاریخی بودن و نه ناشی از ابتدایی بودن روند احداث آن ها است، تنها ملازمت و همراهی ضرورت ها اهمیت دارد. هگل نیز بهره گیری از سنت را در آثار

* این مقاله در راستای پایان نامه کارشناسی ارشد با عنوان "پردیس هنرهای سنتی" دانشگاه آزاد تهران شمال، با راهنمایی آقای دکتر حسین سلطان زاده و مشاوره آقای دکتر محمد رضا پورزرگر می باشد.

۱

معماری به معنای تکرار و تقلید آثار گذشته نبوده و براساس اصول و مبانی نظری و فلسفی که خود نیز در حال تکامل هستند متمرکز می باشد (نقی زاده، ۱۳۷۹، ۹۰). "تداوم" ارزش های خودی به معنای پیوند با گذشته و عدم انقطاع، در عین نوآوری و خلاقیت با توجه به شرایط زمانه که از آن به "تحول" یاد می شود، در راستای یکدیگر می تواند هویت کالبدی را شکل دهند. (میر مقتدایی، ۱۳۸۳، ۲۹). بنابراین هویت در معماری نه صرف تقلیدی بودن است نه صرف بدیع بودن. مفهوم هویت در معماری با نیازهای افراد مرتبط است و زمان حال را شامل می شود. هویت، مفهومی پویاست که در گذر زمان دچار تحول می شود و تاثیرپذیری از زمانه و روح زمانه از ضرورت وجودی آن است (مهدوی نژاد، ۱۳۷۹). مهمترین مفهوم مرتبط با هویت، مفهوم فرهنگ است، به طوری که هویت به مثابه امری فرهنگی و بیش از همه متأثر از فرهنگ تعریف می شود (ری، ۲۰۰۱: ۲). در بررسی عوامل موثر بر تولید و باز تولید هویت ها، مولفه های فرهنگی بیشترین نقش را دارند. سیالیت و پویایی و زمینه مندی هویت و وجه گفتمانی تولید و بازتولید آن و حتی رویکرد گفتمانی در فهم آن، نشانگر آن است که هویت در مفهوم عام و هویت فرهنگی و سایر هویت های ترکیبی و خاص مانند قومی، علمی و تاریخی به واسطه ی تجربه ای گفتمانی از عناصر و داده های مختلف در دسترس تعریف می شوند. این داده ها از یک سو بیانگر میراث سنتی هستند و از سوی دیگر عناصر در دسترس امروز و فردا (رحمانی، ۱۳۹۱: ۷).

در این مقاله ابتدا تعاریفی از واژه های هویت، فرهنگ، خانه بیان می شود و سپس به بررسی این عوامل در خانه های سنتی و در نهایت به شباهت ها و تفاوت های خانه های تاریخی و معاصر و مقایسه ساختار خانه های مسلمان نشین و آرامنه شهر اصفهان از نظر فرهنگی می پردازیم. فرهنگ و هویت ایران از گذشته تاثیر زیادی در شکل گیری خانه های مسکونی داشته و خانه های تاریخی نیز ضمن دارا بودن شرایط هماهنگ با اقلیم، شیوه زندگی و نیازهای فرهنگی منطقه در جهت پایداری در تلاش بودند. بنابراین بررسی آنها عاملی موثر در جهت ارتقا کیفیت فضاها و مسکونی معاصر می باشد.

۲- هویت

اولین معنای هویت "ذات باری تعالی" و معنای بعدی آن "هستی و وجود" می باشد. به دنبال این معنا، معانی دیگری آمده است: "آنچه موجب شناسایی شخص" باشد. (معین، ۱۳۷۱، ۵۲۲).

چارلز جنکز معتقد است هویت طبقه بندی اشیا و افراد و مرتبط ساختن خود با چیزی یا کسی دیگر است و از پدیده ها به عنوان شامل شدن در یک اجتماع یاد می کند (تاجیک، ۱۳۸۴، ۲). والتر بور معتقد است که هویت همان تفاوت های کوچک و بزرگی است که باعث بازشناخت یک مکان و خوانایی محیط می شود و حس دلبستگی محیط را به وجود می آورد (قطبی، ۱۳۸۷، ۸۱).

کریستوفر الکساندر هویت را تجسم کالبدی کیفیت های بی نام در بناها می داند، کیفیت هایی که مبنای اصلی حیات و روح انسان، شهر، بنا و یا طبیعت بکر هستند، اما نمی توان نامی بر آنها گذاشت (الکساندر، ۱۳۸۱، ۴۵۷).

اریکسون یکفاز جامعه شناسان معروف این مفهوم را قائل به دو بخش می داند: اول یکی شدن باخود و دیگری مشارکت با دیگران در بعضی از اجزای ذاتی. او فرایند هویت را یک سیستم کنترل میفداند که مجموعه ای از هنجارها و ناهنجارها را در فرد به وجود می آورد. استوارت هال معتقد است هویت یک روند در حال شدن

است که یک شناسنامه و عامل شناخته شدن است. برخی هویت را یکمفهوم ارتباطی می دانند که به وسیله تشابه ها و تفاوتها با دیگران مفهوم پیدا می‌کند.

آموس راپاپورت به دنبال شناخت اجتماع و فرهنگ و مردم شناسی به وسیله بنا و معماری است. از این روی هویت را این گونه تعریف می کند: خصوصیتی از محیط که در شرایط مختلف تغییر نمی کند. یا خصوصیتی که به موجودات امکان قابلیت تمیز و تشخیص عنصری را از عناصر دیگر می دهد و عناصر شهری را از هم متمایز می کند. (دانشپور؛ ۱۳۷۹:۵)

۲

بسیاری از روشنفکران ایرانی، هویت امروز جامعه ایران را دارای سه لایه فرهنگ دینی، ملی و بالاخره فرهنگ و تمدن مدرن می دانند که باهم در وجود هر ایرانی‌فردگیر است که پیوند مناسب این سه لایه متناسب با روح مکان و زمان در تکامل هویت امروز جامعه ایران مفید باشد. (www.mehraz.blog.ir)

۳- فرهنگ

از دید یونسکو، فرهنگ کلیت تامی از ویژگیهای معنوی، مادی، فکری و احساسی است که یک گروه اجتماعی را مشخص میکند. فرهنگ نه تنها هنر و ادبیات را دربرمیگیرد بلکه شامل آیینهای زندگی، حقوق اساسی نوع بشر، نظامهای ارزشی، سنتها و باورها است (لطیفی، ۱۳۸۹). فرهنگ در بهترین صورت خود مجموعه آثار حکمت، ادب و اخلاق گذشته است، منتها گذشتهای که تا زمان حاضر امتداد پیدا کرده و در زندگی کنونی حاضر است یا به نحوی باید حاضر باشد و از آن در ساختن آینده استمداد شود (داوری اردکانی، ۱۳۸۲، ۱۰). فرهنگ اکنون فرایندی است در پیوند با همه جنبه‌های زندگی؛ تا جایی که در عرصه‌های گوناگون جای پای فرهنگ را میبینیم (لطیفی، ۱۴۱).

به اعتقاد تایلور "فرهنگ یا تمدن با مفهوم گسترده‌ای که در قوم نگاری دارد، مجموعه پیچیده‌ای از دانش‌ها، باورها، هنر، اخلاقیات، حقوق، آداب و رسوم و دیگر عادات و توانایی‌هایی است که انسان به عنوان عضو جامعه داراست" (کوزر و روزنبرگ، ۱۳۸۷: ۴۴). سامنر جامعه‌شناس آمریکایی، فرهنگ را مجموعه‌ای از آداب و رسوم، سنتها و نهادهای اجتماعی میداند. آلن پیرو در تعریف فرهنگ از دیدگاه جامعه‌شناختی میگوید که فرهنگ عبارت است از هرآنچه در یک جامعه معین کسب میکنیم، میآموزیم، و میتوانیم انتقال دهیم. بنابراین، در فرهنگ، مجموع حیات اجتماعی، از زیربناهای فنی و سازمانهای نهادی گرفته تا اشکال و صور بیان حیات روانی، مورد نظر است و تمامی آنها همچون یک نظم ارزشی تلقی میشود که به گروه نوعی کیفیت و تعالی انسانی میبخشد (نصرآبادی، ۱۱۷).

فرهنگ مجموعه‌ای از ارزش‌ها و باورهای خاص هر جامعه را دربرمی‌گیرد که حفظ و باور به آن، نقش حیاتی و تعیین کننده‌ای در تداوم جامعه ایفا می‌کند. فرهنگ جامعه با تاکید گذاردن بر برخی ارزش‌های خاص، فرد را به عمل به یک شیوه رفتاری به خصوص ترغیب می‌کند. شیوه رفتاری که تداوم آن، نظام اجتماعی را یاری می‌رساند.

در نهایت، فرهنگ، علاوه بر ویژگیها و تنوعات مخصوص به خود، ویژگیهای مشترک نیز دارد که عبارتند از:

الف. فراگرفتنی است یعنی قابل آموختن است. ب. خاستگاه فرهنگ، اجتماع بشری است؛ یعنی در جامعه متولد میشود، شکل میگیرد، رشد میکند و در نهایت دارای مفهوم خاصی میگردد. پ. اساسیترین نیازهای جامعه بشر را برآورده میکند.

ت. ایستا نیست و با گذشت زمان متحول میشود و تکامل مییابد. ث. انتقالپذیر است و از نسلی به نسل دیگر یا از ملتی به ملت دیگر منتقل میشود (نصرآبادی، ۱۱۸)

سنت های گذشته عیناً تکرار نمی شوند هر نسلی آن ها را بازآفرینی می کند و به صورت فرهنگی زنده در می آورد. پویایی فرهنگ به این خاطر است. امروز بازسازی سنت ها، در مقایسه با گذشته با سرعت بیشتری انجام می شود و بازآفرینی عناصر مادی فرهنگ به مراتب سریعتر از عناصر معنوی آن است. سهروردی بر این باور است که فرهنگ ایرانی همانند تاریخ این کشور قدمتی کهن دارد و این گونه نیست که بدون پشتوانه و بن مایه به شکل امروزی آن شکوفا شده باشد. وی در حکمت اشراق ثابت کرد که عرفان و حکمت در ایران قدمتی سه هزار ساله دارند و بنای اسلامی آنها بر زمینه افکار عرفانی و فلسفی حکمای کهن ایران قوام یافته اند (بقایی، ۱۶۰: ۱۳۸۵ خصوصیات فرهنگ ایرانی شامل، جهانشمول بودن، توان همزیستی با دیگر فرهنگ ها، توان پویایی و انطباق پذیری با فرهنگ های مختلف، پایداری، انعطاف ساختار فرهنگ ایرانی می باشد.

۳

۳- سنت

در فرهنگ معین در تعریف این کلمه آمده است: «راه، روش، سیرت، طریقه، عادت، گفتار و کردار و تقریر معصوم (پیغمبر و امامان). (اکرمی، ۵۷) مترادف انگلیسی کلمه «سنت»، واژه «تردیشن» است. در معنی این کلمه در لغتنامه آکسفورد چنین آمده است: «نظر، عقیده و رسمی که از پیشینیان به آیندگان دست به دست شده است.»

آنچه از معنای سنت مورد نظر سنت گرایان است، عبارت است از امری جاویدان که محدود و مقید به زمان و مکان خاصی نیست. همیشه و در همه جا وجود دارد و یگانه است؛ هر چند ممکن است با توجه به شرایط مختلف به صورت های مختلفی تجلی یابد. این سنت متضمن حقایقی با ماهیت فرا شخصی است که منشأ الهی دارند و از طریق افراد برگزیده، به سوی سایر انسان ها نازل می شود. معنای کلی تر سنت مشتمل بر دین؛ یعنی اصولی است که انسان را به عالم بالا پیوند می دهد، بنابراین، سنت به این معنا سابقه اش، به اندازه سابقه تمدن بشری بر روی زمین است، اما سنت گرایی به عنوان جریانی معاصر که به دنبال مدرنیته پدیده آمده است و در مقابل آن قرار می گیرد. (امامی جمعه، ۱۳۹۱، ۳۸)

شیلز میگوید: سنت همان چیزی است که دست به دست شده و شامل تمام چیزهایی است که جامعهای در یک دوره زمانی خاصی داراست. چیزهایی که قبل از آن زمان در جامعه وجود داشته و مالکان فعلی، اکنون به آنها دست یافتهاند. به نظر شیلز، سنت تنها محصول یک روان فیزیکی در دنیای خارجی نیست. سنت تنها نتیجه و محصول یک سلسله الزامات اکولوژیک و فیزیولوژیک هم نیست؛ بلکه چیزی فراتر از اینهاست. راپاپورت عقیده دارد سنت مفهومی بسیار عام است. هر چیزی که در طول زمان منتقل شود و به زمان بعد از خود برسد، سنت است. به این سبب، این مفهوم به قلمروهای گوناگونی چون روش زندگی، رفتارها، وقایع، ارزشها، تصورات، قوانین، فلسفه، هنر، معماری، یادمانها، صنایعدستی، حکومتها، سیاستها، مؤسسات و نهادها و ... اطلاق میگردد و همه آنها را در بر دارد.

برخی دیگر از محققان نیز با عقیده راپاپورت در زمینه ارتباط سنت با فرهنگ جامعه موافقاند. کروبر که از زمره این افراد است، رابطه بین سنت و فرهنگ را چنین بیان کرده است: فرهنگ در طول تاریخ و عرض جغرافیای زمین منتقل میگردد. گسترش فرهنگ را در بعد مکان «انتشار» و نفوذ و گسترش آن را در طول زمان «سنت» میگویند (صادقی پی، ۱۳۸۸، ۱۰)

برای دریافت اینجا کلیک کنید

مقالات مرتبط

- [دانلود مقاله نقش معماری معاصر \(پس از انقلاب اسلامی\) در ارتقاء فرهنگ](#)
- [دانلود مقاله بررسی سیاست‌های توسعه بخش مسکن ایران از دیدگاه ظرفیت تأمین مسکن در بافت‌های فرسوده درون شهری](#)
- [دانلود مقاله تاثیر نظریه حرکت جوهری ملاصدرا بر معماری ایرانی](#)

از این سایت ها نیز دیدن نمایید

- [ترنس لاین ، مرجع مقالات تخصصی فارسی ایران](#)
- [گت بیبر ، منبع مقالات انگلیسی و فارسی](#)
- [دانش رسان ، بیش از 1.5 میلیون مقاله فارسی](#)